

*"Геній Шекспіра та музичні
образи Прокоф'єва - гідний союз"
В.Токарева*

**«Кохання юних та конфлікт
між родинами в трагедії Вільяма Шекспіра
«Ромео і Джульєтта». Відображення
сюжету трагедії в музиці»**

Вч. літератури. Ми познайомились із вершиною англійського відродження драматургії — творчістю Вільяма Шекспіра. Давайте пригадаємо, що характерно для епохи Відродження? Чому вона називається саме так?

Учень. Відродження, або Ренесанс, - це період в історії культури Західної та центральної Європи, який охоплює приблизно XIV - XVI ст. Свою назву він отримав у зв'язку з відродженням інтересу до античного мистецтва, яке стало ідеалом для діячів культури нового часу.

Вч.літератури. Які події відбувались в період, названий Відродженням?

Учень. Тогочасна Європа переживала період економічного підйому. Змінилось уявлення про світ; відкриття Америки, морського шляху до Індії, перша кругосвітна подорож Магелана, книгодрукування сприяли розвитку науки та освіти.

Розквіт культури Відродження пов'язаний із позитивними змінами у житті суспільства, з розвитком наукової думки, народженням нового світогляду - гуманізму (від лат. "гуманос" -людяний).

Вч.літератури. У чому суть гуманних поглядів митців Відродження?

Учень. Письменники - гуманісти були свідками та учасниками великих відкриттів, економічного та культурного прогресу, тому великий інтерес вони проявляли до реального життя, захоплювались людською особистістю, вірили в її творчі можливості.

Вч літератури. Кого ви знаєте з письменників - гуманістів?

Учень. Франсуа Рабле, Мігель де Сервантес, Вільям Шекспір.

Вч літератури. Що характерно для героїв письменників - гуманістів?

Учень. Герої Сервантеса та Шекспіра діють відповідно до своїх прагнень, беручи на себе всю повноту відповідальності за свої вчинки. Для них характерні благородство, чесність, щирість. Вони стають на захист справедливості, честі, гідності. їм доводиться боротися за утвердження ідеалів добра, долати всякі труднощі, перепони.

Уч.літератури. Ми вже знаємо, що небувалого розквіту досягли в цей період образотворче мистецтво, архітектура, музика.

Уч.музики. Як новий світогляд позначився на розвитку тогочасної музики?

Учень. В епоху відродження з'являються поняття "композитор", мажорні та мінорні лади. Нові музичні засоби використовуються для передачі особливої гамми почуттів людини цієї епохи : піднесеності, гармонійності, вичливості

та спокою.

Поглиблюється зв'язок тексту музичного твору з музикою, яка передає настрої та почуття людини.

Уч.музики. В епоху Відродження народжується балет, його батьки - Франція та Італія. Назва походить від італійського слова "Baletto", що означає - танець. Ось уже три століття словом "балет" називають спектакль, в якому органічно поєднуються музика, танець, драматичне та образотворче мистецтво.

А коли балет з'явився у нас?

Учень. У XVIII ст. в кріпосних та придворних театрах.

Уч.музики. Що являє собою мистецтво балету?

Учень. Балет - дивовижний світ виразних танцювальних рухів, тестів, міміки.

Уч.музики. Які складові частини балету?

Учень. Балет складається з класичного танцю, характерного танцю та пантоміми.

Уч.музики. Що називається класичним танцем?

Учень. Це танець із класичними та граціозними рухами, який головні герої танцюючі удвох. Цей дует має назву ПА - ДЕ - ДЕ. Класичний танець виник у Франції у XV столітті.

Уч.музики. Що таке характерний танець?

Учень. Це танець, який відтворює рухи народних танців.

Уч.музики. Що таке пантоміма?

Учень. Пантоміма в перекладі з грецької означає усе відтворене наслідуванням. Це рухи, жести, міміка, за допомогою яких актори спілкуються на сцені.

Уч.літератури. Вам уже відомі деякі твори епохи Відродження. Їх автори - Сервантес, Рабле, Шекспір. Ми знаємо текст трагедії Шекспіра "Ромео і Джульєтта". Дійсність тогочасної Англії великий драматург сприймав як людську трагедію. Мрії гуманістів Відродження про "золотий вік" розбилися у щент, зіткнувшись із жорстоким часом владарювання золота.

І сьогодні на уроці ми дізнаємося, як драматург розв'язує основний конфлікт трагедії, чому, за словами російського поета Майкова, "музи русские под сень

его спешили” та не вдалося їм стати гідними генія Шекспіра.

Ми співставляємо його трагедію з балетом Сергія Прокоф'єва “Ромео і Джульєтта” та музикою увертюри-фантазії, яка має таку ж назву, Петра Чайковського. В кінці уроку ми маємо відповісти на запитання, які записані на слайдах:

- У чому вбачає Шекспір розв'язання основного конфлікту трагедії “Ромео і Джульєтта”?
- Чи можна вважати гідним союз генія Шекспіра з музичними образами Прокоф'єва та Чайковського?

Уч.літератури. У який період своєї драматургічної діяльності Вільям Шекспір створив трагедію “Ромео і Джульєтта”?

Учень. Шекспір написав свій твір у I періоді своєї творчості, в 1595 році?

Уч літератури. Яка тема цього твору?

Учень. У трагедії розповідається про віковичну ворожнечу двох знатних родин та про кохання дітей цих сімей.

Уч.літератури. Скільки часу тривають події, описані в трагедії “Ромео і Джульєтта”?

Учень. Події відбуваються впродовж двох тижнів.

Уч.музики. Хто з композиторів звертався до змісту трагедії?

Учень. Нам відомо, що до цієї трагедії зверталися російські композитори Петро Чайковський і Сергій Прокоф'єв.

Уч.музики. Що вам відомо про Прокоф'єва?

Учень. Це видатний автор симфонічної, оперної, інструментальної, вокальної музики та музики для дітей. Композитор мав дивовижний хист відтворювати мелодії чарівної краси. Він перший звернувся до сюжету трагедії Вільяма Шекспіра і написав балет “Ромео і Джульєтта”.

Уч.літератури. Давайте звернемося до змісту трагедії та прослідкуємо за образом Джульєтти у Шекспіра.

Інсценізація фрагменту трагедії.

Дія 1. Сцена 3.

*Кімната в домі Капулетті (На тлі плюшевої завіси в кутку класу крісло ...)
Входять сеньора Капулетті і Мамка.*

Сеньйора Капулетті. Поклич до мене доню. Де вона?
Мамка. Ягняточко моє! Моя пташинко!
Куди поділася вона? Джульетто!

Входить Джульетта.

Джульетта. Що сталося? Хто це кличе?
Мамка. Ваша мати.

Джульетта. Я тут. Що бажаєте сеньйоро?

Сеньйора Капулетті. Та річ у тому... Няню вийди звідси,
Поговорить нам треба сам на сам:
Проте стривай! Вернися, няню... Так,
Згадала я, що слід тобі зостатись,
Послухати розмову нашу.
Адже ти знаєш змалку нашу любу доню.

Мамка. Злічу я вік її аж до години.

Сеньйора Капулетті. Це ж їй здається повних чотирнадцять.

Мамка. Знаю я, що буде чотирнадцять їй на Петра (Звертається до Джульетти)
Миліших я не няньчила дітей.
Якщо діждуся ще твого весілля,
То вже нічого більше не бажаю.

Сеньйора Капулетті. Весілля, так.

Поговорить про це Хотіла я.
Скажи мені, Джульетто,
Чи маєш ти бажання стать до шлюбу?

Джульетта. Про честь таку я ще не мрію, мамо.

Мамка. Про честь! Якби тебе не годувала,
Сказала б : розум з молоком всмоктала.

Сеньйора Капулетті. То час уже подумати про шлюб.

У нас в Вероні є шляхетні дами,
Молодші ще за тебе, а вже мами.
Та я й сама давно в твої літа
Була вже матір'ю. Отож коротше,
Паріс шляхетний сватає тебе.

Мамка. Ох, панночко! Який то молодик!

Такого в цілім світі не знайти...

Сеньйора Капулетті. Найкраща квітка в квітниках верони.

Мамка. Так, квітка справжня. Квітка прехороша.

Сеньйора Капулетті. Що скажеш ти? Чи він тобі до серця?

На святі нині буде він у нас.
Читай в лиці Періса, як у книзі,
Всі риси ти уважно роздивись —
В них ум і чарівна краса злились...
В очах людей сіяє книги слова,
Що золоті слова в ній і оправа.

Розділиш все, що є в його судбі,
Не зменшишся від цього, далєбі,..
... Як дивишся ти на його любов?

Мамка. Я подивлюсь, чи погляд гріє кров?

Дивитися дозволю я очам лиш доти, доки бажано це вам...

Сеньйора Капулетті. Уже йдемо! Джульєтто, граф чекає нас.

Мамка. Ходім! Там серце графове тріпоче.

По любих днях стрічай солодкі ночі.

Виходять.

Уч.літератури. Скажіть, якою ви бачите Джульєтту на початку трагедії?

Учень. Вона весела, енергійна. Джульєтта не вважає себе красунею. Коли мати радить вийти за Паріса, Джульєтта і в думках не мож заперечувати. Мабуть, вона ще не знає, що таке справжнє кохання, тому така слухняна, спокійна.

Уч.літератури. А зараз ви подивитесь інший фрагмент трагедії та підготуєте відповідь на таке запитання:

Як змінюється поведінка та *характер* Джульєтти після зустрічі з молодим Монтеккі?

Інсценізація фрагменту з трагедії

Дія 2. Сцена 1.

Джульєтта. Ромео! О, навіщо ти Ромео?

Зміни своє ім'я, зречися батька,

Якщо ні, то лрисягнися мені в коханні,

І більше я не буду Капулетті.

Ромео. (*в бік*) Послухать - чи відповісти відразу?

Джульєтта. Лише твоє ім'я - мій ворог лютий,

А ти - це ти, а зовсім не Монтеккі...

... О, вибери собі нове ім'я!

Та що ім'я? Назви хоч як троянду,

Не зміниться в ній аромат солодкий!

Хоч як назви Ромео - він Ромео.

Найвища досконалість все ж при ньому

Хоч би він був і зовсім безіменний...

Ромео. Ловлю на слові!

Назви мене коханим, і у мить

Я в друге охрещусь і більш ніколи

Не буду зватися Ромео...

Джульєтта. Смерть тебе спіткає,

Як з наших хто тебе застане тут.

Ромео. Кохання принесло мене на крилах,
І не змогли цьому завадити мури,
Кохання може все і все здолає,-
Твоя рідня мені не перешкода.

Джульєтта. Вони тебе уб'ють, коли побачать.

Ромео. В очах твоїх страшніша небезпека,
Ніж в двадцяти мечях. Поглянь лиш ніжно –
Й мені ненависть їхня не страшна...

Джульєтта. ... не думай,
Що мій порив палкий - це легковажність,
Мою любов відкрила темна ніч...

Ромео. О, ніч свята! Благословенна ніч!
Такий солодкий сон, що я боюсь –
Він не обернеться ніколи в дійсність.

Джульєтта. Три слова ще, Ромео, й на добраніч!
Якщо любов твоя до мене щира
І хочеш ти зі мною взяти шлюб,
То завтра сповісти мене про це,
І я пришлю по відповідь когось,
Де і коли ти хочеш повінчатись.
Тобі до ніг складу я свою долю –
З володарем піду хоч на край світу!

Учень. З першого погляду молоді кохали одне одного. Розуміючи, що це порушення старих правил, Джульєтта знаходить в собі сили по-новому подивитись на відносини, що зв'язують людей. Вона в свої молоді роки виявляє дивовижну мудрість і рішучість. Відкидаючи все другорядне, незначне, вона зуміла зрозуміти глибину свого кохання, справжню ціну цього почуття. Вражає її готовність протистояти кривавій ворожнечі родин, протиставляючи їй велике щире кохання.

Уч.літератури: Зверніть увагу : дізнавшись, що Ромео - син Монтеккі, Джульєтта спочатку в розпачі:

“Злоба єдина в душі буяла,
І зі злоби любов єдина встала!
Не знаючи, зустріла надто рано,
Та пізно я дізналась, безталанна!
Ох, не на радість ти любов моя,
Бо ворога кохаю ніжно я!”

На який же важливий крок зважується Джульєтта, щоб поєднати свою долю з коханим?